

УДК 341.1/8:342.7

DOI <https://doi.org/10.32782/apdp.v102.2024.10>*О. В. Кутовий*

ПЕРСПЕКТИВИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Постановка проблеми. Штучний інтелект (далі – ШІ) залишається потужною сукупністю актуальних технологій, які продовжують активно розвиватися. Дискусії та дослідження з цієї тематики не припиняються. У своєму технологічному розвитку, люди завжди прагнули наслідувати ідеї природи. Однак некоректним було б назвати ШІ найяскравішим прикладом цієї імітації. Розробники ШІ намагалися імітувати творчу людську свідомість й мислення. Завдяки швидкому розвитку технологій, ШІ став концепцією, яка наразі охоплює багато сфер людського життя. Сьогодні ШІ активно використовується у таких важливих сферах життя, як освіта, медицина, промисловість, відправлення правосуддя, правоохоронна та правозахисна діяльність тощо, щодня знаходячи нові сфери застосування та полегшуючи людську екзистенцію.

Нині кількість вчених-дослідників, які вивчають ШІ, значно перевищує кількість людей, які працюють над розробкою механізмів управління поведінкою та використанням ШІ, від автономних систем зброї до створення симбіотичного суперінтелекту [1]. Настання ери ШІ неминуче, незважаючи на те, що сьогодні він перебуває в процесі «дорослішання та розвитку».

В останні роки створення політичних і стратегічних документів у сфері ШІ як на національному, так і на міжнародному рівнях значно прискорилося. Політичні стратегії, концепції та правові політики все більшої кількості держав визнають трансформаційну силу ШІ та водночас перебувають у жорсткій конкуренції, намагаючись використати ШІ на благо суспільства та підготуватися до майбутніх викликів.

В той же час на універсальному міжнародному рівні відсутнє комплексне регулювання, яке враховувало б більшість аспектів розробки та використання ШІ. Колізії виникають вже на початковому етапі: відсутнє єдине узагальнене визначення ШІ, невирішеними залишаються питання класифікації систем та засобів ШІ, правосуб'єктності ШІ та відповідальності заподіяну ним за шкоду.

У зв'язку із цим в міжнародно-правовому контексті постає безліч запитань: чим може бути корисний ШІ у міжнародному праві?; чи може ШІ допомогти в ухваленні рішень суб'єктами міжнародних правовідносин, виконанні судових рішень органів міжнародного правосуддя?; чи можуть системи ШІ, які можуть формувати думки набагато швидше за людей й оперувати великими обсягами даних, принести користь людству як протосуб'єкту міжнародного права?; чи можуть системи ШІ, які вже сьогодні здатні розмовляти різними мовами світу та не відчувати людські емоції, запропонувати конструктивні рішення для вирішення міжнародних проблем?

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальним питанням правового регулювання ШІ та забезпеченню балансу між інтересами людства, цивілізації,

новітніми технологіями та збереженням людських цінностей присвячені праці таких українських вчених, як: Г.М. Андросук, І.П. Варавя, І.М. Городиський, А.Е. Курбанов, А.В. Матвійчук, О.Ю. Парамонова, Г.А. Прохазка, О.А., Теличко Ю.І. Тюря, В.А. Рекун, О.О. Хорватова, Ю.С. Чабаненко та ін.

Водночас, питання сучасних дослідницьких підходів до міжнародно-правового регулювання та встановлення рамок для систем та засобів ШІ є недостатньо висвітленими у наукових джерелах.

Метою даної наукової статті є оцінка сучасного стану та визначення перспектив міжнародно-правового регулювання ШІ на універсальному та регіональному рівнях.

Виклад основного матеріалу. Упродовж останніх років як на міжнародній арені, так і на рівні національних законодавств окремих держав, неухильно зростає увага до проблем використання та правового регулювання ШІ. Міжнародні організації на універсальному (ООН, ОЕСР, ВОІВ та ін.) та регіональному рівнях (Рада Європи, Європейська патентна організація) ухвалюють концептуальні рішення, розробляють політики, проводять конференції, семінари, форуми, створюють спеціальні органи, робота яких спрямована на дослідження стану справ у сфері вивчення, розвитку та раціонального використання технологій та методів ШІ та можливостей їх правового регулювання.

Проте, перші спроби наукових узагальнень правових аспектів ШІ, як зазначає І.М. Городиський [2], виникли ще в 1970-1980-х роках, та приводить у приклад наукову роботу Анни фон дер Літ Гарднер «Підхід штучного інтелекту до юридичних міркувань». Пізніше, у 1987 році, відбулася перша міжнародна конференція, присвячена питанням ШІ, що призвело до створення у 1991 році Міжнародної асоціації штучного інтелекту та права (IAAIL) та її наукового видання «Artificial Intelligence and Law» у 1992 році.

Суттєвого прогресу досягнуто в питаннях забезпечення етичних засад діяльності, пов'язаної з ШІ. За підсумками наукових конференцій зі ШІ у Пуерто-Ріко у 2015 році та Азіломарі (США) у 2017 році, були схвалені Азіломарські принципи штучного інтелекту [3]. Ці принципи серед іншого окреслюють основні межі та цінності, яких мають дотримуватися як розробники, так і ті, хто фінансує та реалізує політику держав у сфері ШІ, як зараз, так і в майбутньому. Основний акцент серед цих принципів – ефективне та справедливе правове регулювання ШІ із урахуванням відповідних ризиків. Принципи, які безпосередньо впливають на законодавчу базу ШІ, включають: субсидування правових досліджень для формування системи правового регулювання, яка б сприяла розвитку ШІ, враховуючи пов'язані з цим ризики; забезпечення співпраці між правотворцем, правозастосувачем та дослідниками ШІ; підтримання прозорості судових рішень винесених за допомогою алгоритмів ШІ; забезпечення відповідності систем та засобів ШІ людським цінностям у філософсько-правовому контексті; захист персональних даних, включаючи права осіб на доступ до даних про них, керування та контроль; свобода та конфіденційність: використання системами ШІ персональних даних не має безпідставно скорочувати реальну чи суб'єктивну свободу людини.

16 лютого 2017 року в Страсбурзі (Франція) Європейським Парламентом було ухвалено резолюцію з рекомендаціями Європейській Комісії у питанні норм

цивільного права щодо робототехніки [4]. І.М. Городиський зазначає, що «Резолюція заклала підвалини до розуміння робототехніки та штучного інтелекту і стала, незважаючи на рекомендаційний характер, основою для запровадження наступних міжнародних стандартів. Резолюція передбачила запровадження цивільно-правової відповідальності за шкоду, завдану робототехнікою і штучним інтелектом, на агентів, тобто фізичних осіб, які використовують такі технології» [2].

І хоча швидкість політик, стратегій та концепцій не завжди встигає за швидкістю розвитку технологій, у «Рекомендаціях з етики для надійного ШІ», підготовлених та представлених Експертною групою високого рівня з штучного інтелекту (ЄС) (AI HLEG) 8 квітня 2019 року було сформовано сім основних вимог, яким мають відповідати системи ШІ для того щоб вважатися надійними: захист прав людини та нагляд; технічна надійність і безпека; конфіденційність і управління даними; прозорість; різноманітність, відсутність дискримінації та справедливність; суспільне та екологічне благополуччя; підзвітність [5]. Дотримання всіх цих вимог і принципів має важливе значення для запобігання порушенням прав людини, спричиненим ШІ.

Експертна група високого рівня з штучного інтелекту (AI HLEG) також підготувала документ, який детально описує визначення ШІ, що використовується для цілей «Рекомендацій для надійного штучного інтелекту». Так, в Повідомленні Європейської Комісії щодо ШІ: «Штучний інтелект (AI) відноситься до систем, які демонструють розумну поведінку, аналізуючи навколишнє середовище та вживаючи дій – з певним ступенем автономності – для досягнення конкретних цілей. Системи на основі штучного інтелекту можуть бути суто програмними, які діють у віртуальному світі (наприклад, голосові помічники, програмне забезпечення для аналізу зображень, пошукові системи, системи розпізнавання мови та обличчя), або штучний інтелект може бути вбудований в апаратні пристрої (наприклад, вдосконалені роботи, автономні автомобілі, дрони або додатки Інтернету речей)» [6].

Вбачається, що Європейською Комісією пропонується досить широке та «розпливчате» визначення ШІ, у цьому разі ШІ може розглядатися як в якості наукової дисципліни так і сучасної технології.

У Торонтській декларації (Захист принципів рівності та недискримінації в системах машинного навчання) [7], підготовленій та опублікованій у травні 2018 року під керівництвом неурядових організацій Amnesty International та групи із захисту цифрових прав Access Now, Монреальській декларації про відповідальний розвиток штучного інтелекту від 24 січня 2018 року [8], а також у Рекомендації Ради Організації економічного співробітництва та розвитку, схваленій 22 травня 2019 року із змінами від 03 травня 2024 року [9], за рекомендацією Комітету з політики цифрової економіки (CDEP), цілі та підходи до захисту прав людини в сфері застосування ШІ висвітлено у цьому ж розрізі.

На універсальному рівні зараз немає міжнародного договору, присвяченого питанням ШІ. Між тим, увага як універсальних так і регіональних міжнародних організацій, таких як ООН та Рада Європи, зосереджена на розробці етичних принципів у сфері ШІ. За останні п'ять років було прийнято різні типи норм «м'якого» права (soft law),

що чітко вказує на вектор розвитку, якого бажано дотримуватися державам при створенні правової бази для регулювання ШІ. Зокрема, у листопаді 2019 року ЮНЕСКО було доручено розробити рекомендації щодо етичних аспектів ШІ; 7 вересня 2020 року підготовано перший проект цього документа [10].

Рекомендацію щодо етичних аспектів ШІ (41 С/23) було затверджено державами-членами на 41-й сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО 14 вересня 2021 року. У першому розділі Рекомендації наголошується, що «етичні принципи в цій Рекомендації виступають як гнучка основа для нормативної оцінки, а також методичного керівництва в питаннях застосування технологій на основі ШІ, розглядаючи людську гідність, благополуччя людини і недопущення заподіяння шкоди як цільовий орієнтир та йдучи корінням в етику науки і технологій» [11].

Між тим у розділі IV під назвою «Області, що вимагають прийняття стратегічних заходів» надано цілком конкретні рекомендації щодо правового регулювання відносин, пов'язаних зі створенням та використанням ШІ. Рекомендації визначають десять таких пріоритетних областей: оцінка етичного впливу; етичне управління та керівництво; політика щодо даних; розвиток та міжнародне співробітництво; навколишнє середовище та екосистеми; гендерна рівність; культура; освіта та наукові дослідження; економіка та ринок праці; здоров'я та соціальне благополуччя [11].

Вищезгадана Рекомендація Ради ОЕСР щодо штучного інтелекту [9], вважається першим міжурядовим стандартом у сфері ШІ. Рекомендація визначила п'ять ціннісно-орієнтованих принципів щодо просування ШІ, чотири рекомендації щодо національної політики та принцип міжнародного співробітництва для просування «ШІ, який заслуговує на довіру». Згадані принципи включають: інклюзивне зростання, сталий розвиток й добробут; орієнтовані на людину цінності та справедливність; прозорість і зрозумілість; надійність, безпека та безпека; підзвітність.

1–2 листопада 2023 року понад сто представників з усього світу зібрались у Великій Британії на Глобальний саміт з безпеки штучного інтелекту (Global AI Safety Summit). Основною темою саміту було обговорення найкращих практик щодо управління ризиками, пов'язаними з новітніми досягненнями у сфері ШІ. Однак саме Декларація Блетчлі (Bletchley Declaration) [12], представлена на початку саміту, підкреслила важливість питання ШІ для урядів держав-учасниць.

Декларація Блетчлі, яку уряд Великої Британії назвав «першою у світі» угодою такого роду, була схвалена 28 державами, включаючи Україну, та ЄС. Цей документ свідчить про колективне зобов'язання проактивно управляти потенційними ризиками, пов'язаними з так званим «передовим ШІ» (тобто високопродуктивними моделями ШІ загального призначення), щоб забезпечити їх безпечну та відповідальну розробку і впровадження. Зокрема, підписанти Декларації зобов'язуються визначити ризики для безпеки ШІ (переважно через наукові дослідження) і розробити політику, засновану на оцінці ризиків, для забезпечення безпеки у зв'язку з цими ризиками. У Декларації визнається можливість використання різних підходів для досягнення цих цілей, але підкреслюється важливість міжнародного співробітництва.

В Декларації неодноразово зазначаються «величезні глобальні можливості», який надає ШІ, а також необхідність застосування «проінноваційного та пропорційного

підходу до управління та регулювання, який максимізує переваги і враховує ризики, пов'язані з ШІ» [12].

21 березня 2024 року Генеральна Асамблея ООН одностайно прийняла свою першу глобальну резолюцію щодо ШІ, закликаючи держави-члени ООН захищати права людини, персональні дані та контролювати використання систем ШІ на предмет потенційних ризиків.

Резолюція «Використання можливостей безпечних, захищених та надійних систем штучного інтелекту для сталого розвитку» А/78/L.49, підготовлена під керівництвом США за співавторства 120 держав, була ухвалена консенсусом – без голосування.

Американська дипломатка, посол США в ООН Лінда Томас-Грінфілд слушно акцентувала у своїй промові: «Сьогодні всі 193 члени Генеральної Асамблеї ООН виступили в один голос, вирішивши керувати штучним інтелектом, а не дозволити йому керувати нами» [13].

Радник президента США з національної безпеки Джейк Салліван заявив, що на переговори щодо Резолюції пішло майже чотири місяці, проте це надало світу «основний набір принципів для керівництва наступними кроками у розвитку та використанні ШІ» [13].

Ця Резолюція ООН є останньою в серії глобальних зусиль урядів держав-членів ООН, спрямованих на розвиток ШІ, зважаючи на побоювання, що ШІ, серед інших небезпек, може звівчечити демократичні процеси, посилити ймовірну шахрайську діяльність або призвести до значної втрати робочих місць.

Провідна регіональна міжнародна організація – Рада Європи, за результатами зустрічі в Гельсінкі (Фінляндія) в травні 2019 року створила Спеціальний комітет Ради Європи зі штучного інтелекту (САНАІ). Комітету було доручено розробити прийнятну правову базу для подальшого регулювання ШІ, і ця правова база мала ґрунтуватися на стандартах Ради Європи щодо проектування, розробки та застосування цифрових технологій у сферах прав людини, демократії та верховенства права. 3 грудня 2021 року Комітет опублікував «Прийнятні елементи правової бази щодо штучного інтелекту на основі стандартів Ради Європи у сфері прав людини, демократії та верховенства права» [14].

Документ враховував вже наявні розробки на рівні міжнародних організацій, а також поточну роботу у сфері правового регулювання ШІ. Разом з тим, необхідно відзначити, що бракує єдиного підходу до визначення самого терміну ШІ. Складність встановлення єдиного визначення полягає не лише в відмінності правових традицій, а й у технічній складовій такого визначення. Якщо звести його до мінімуму, то розширене тлумачення терміну стане неминучим, а якщо його деталізувати, то є ризик його дефляції. Таким чином, більшість дослідників рекомендує прийняти технічно нейтральний термін, який би охоплював випадки, безпосередньо пов'язані з потенційними небезпеками для прав людини, демократії та верховенства права. У документі відзначається практика роботи органів Ради Європи, у тому числі, у сфері кібербезпеки, захисту даних, правосуддя, а також практика ЄСПЛ, пов'язана із використанням інформаційних технологій.

Наприкінці 2018 року, Європейська комісія з питань ефективності правосуддя Ради Європи (СЕРЕJ) затвердила Європейську етичну хартію по використанню штуч-

ного інтелекту у судовій системі та її середовищі [15]. Хартія ґрунтується на п'яти ключових принципах: дотримання та поваги до основних прав, недискримінації, якості та безпеки, прозорості, неупередженості та довіри, контролю користувачем.

Як зазначає Н.М. Ахтирська, хартія призначена для державних й приватних зацікавлених сторін, відповідальних за проектування та розгортання інструментів і послуг ШІ, які включають обробку судових рішень і даних (машинне навчання або будь-які інші методи виходячи з науки про дані). Це також стосується осіб, які приймають державні рішення і відповідають за законодавчу чи регулятивну діяльність. Використання таких інструментів і послуг у судових системах спрямоване на підвищення ефективності та якості правосуддя, і його слід заохочувати. Однак це повинно здійснюватися з високим рівнем відповідальності, з належною повагою до основних прав людини, як це викладено в Європейській конвенції з прав людини та Конвенції про захист персональних даних [16, с. 17].

13 березня 2024 року Європейський парламент прийняв довгоочікуваний Регламенту ЄС про штучний інтелект (англ. Artificial Intelligence Act, AI Act) (Regulation COM/2021/206 final). Регламент, запропонований Європейською комісією ще 21 квітня 2021 року, має на меті створити єдину правову базу та підхід для регулювання ШІ, незалежно від галузі використання чи конкретної технології. Він поширюється на операторів систем ШІ як у ЄС, так і за його межами, якщо системи та засоби ШІ використовуються на території ЄС; охоплює всі сектори, за винятком правоохоронного (військового) та стосується всіх типів ШІ. Як регуляторний документ, він не надає прямих прав громадянам ЄС, але встановлює правила для постачальників систем ШІ та суб'єктів, що використовують їх у своїй професійній діяльності.

Як відзначають М. Віл та Ф. Зейдервен Борґесіус, Регламент містить багато розумних елементів, проте, й має серйозні недоліки [17, р. 112]. Зазначимо, що верховенство права ЄС обмежує національні спроби керувати юридичними наслідками використання систем ШІ й Регламент у майбутньому може сприяти дерегуляції більше, ніж унормувати фактично існуючий стан речей у сфері ШІ.

17 травня 2024 року під час щорічного засідання Комітету міністрів Ради Європи у Страсбурзі, було ухвалено першу юридично обов'язкову міжнародну угоду – Рамкову конвенцію Ради Європи про штучний інтелект і права людини, демократію та верховенство права [18]. Ця Конвенція відкрита для приєднання не лише для європейських держав, а й інших держав світу, й охоплює всі аспекти застосування та ризиків, пов'язаних із ШІ, зокрема, з точки зору дотримання стандартів прав людини, демократії та верховенства права.

Конвенція розроблялася упродовж двох років спеціальним міждержавним комітетом, до якого входили представники 11 держав, що не є членами Ради Європи, а також представники бізнесу та громадянського суспільства. Конвенція регулює використання ШІ як у державній, так і в недержавній сферах. Сторонам Конвенції пропонується два варіанти регулювання використання ШІ в приватному секторі: або безпосереднє зобов'язання дотримуватись положень Конвенції, або вжиття «інших заходів» відповідно до національного законодавства. Держави-учасниці мають вживати заходів для виявлення, запобігання та зменшення можливих ризиків, пов'язаних з ШІ, а також розглянути обмеження чи заборону в тих випадках,

коли використання технологій ШІ становить загрозу дотриманню прав людини. Також держави мають створити законодавчі механізми для захисту осіб, чії права порушуються через технології ШІ, і забезпечити процедурні запобіжники, такі як попередження осіб про взаємодію зі ШІ. Конвенція серед іншого вимагає запровадження запобіжних заходів від зловживання ШІ для підриву демократичних інституцій і процесів.

Держави не зобов'язані дотримуватися вимог Конвенції у питаннях, пов'язаних із захистом національної безпеки, але мають забезпечити таке використання технологій ШІ, яке б не порушувало міжнародне право. Конвенція не поширюється на питання національної оборони та дослідницьку діяльність, за винятком випадків, коли тестування систем ШІ може створювати ризики для прав людини, демократії та верховенства права. Держави-учасниці мають створити незалежний механізм для нагляду за дотриманням положень Конвенції. Рамкову конвенцію буде відкрито для підписання 5 вересня 2024 року на Конференції міністрів юстиції Ради Європи «До відповідальності за міжнародні злочини, скоєні в Україні», що відбудеться 4–5 вересня 2024 року у Вільнюсі (Литва).

Як бачимо, на міжнародному рівні прийнято значну кількість документів у сфері етики та правового регулювання ШІ, над удосконаленням яких постійно ведеться робота, в той же час, складно не погодитись з позицією Спеціального доповідача з питання про заохочення та захист права на свободу думок та їх вільне вираження Девіда Кея, поданою Генеральній Асамблеї ООН відповідно до Резолюції 34/18 Ради з прав людини ООН, «У той час як етика є найважливішою основою для вирішення конкретних проблем у галузі ШІ, вона не підміняє права людини, яких кожна держава за законом зобов'язана дотримуватися. Компанії та уряди мають забезпечити міцну інтеграцію міркувань та зобов'язань щодо прав людини у всі аспекти функціонування ШІ, незважаючи на те, що вони розробляють етичні кодекси та рекомендації» [19].

Окрім іншого, у ситуації із правовим регулюванням ШІ на основі етичних принципів норми «м'якого» права (soft law) вже фактично сформовані, наприклад, Рекомендації, схвалені ЮНЕСКО, містять детальні та змістовні вказівки щодо модернізації національного законодавства, при цьому, ми бачимо, що держави Європи утримують лідерство у світі питань формування норм «твердого» права (hard law), лише за останні місяці було схвалено Регламент ЄС про штучний інтелект та Рамкову конвенцію Ради Європи про штучний інтелект і права людини, демократію та верховенство права.

Висновки. На міжнародному та регіональному рівнях паралельно триває активна робота над створенням політичних, стратегічних та концептуальних документів у сфері застосування ШІ.

Інноваційно-технологічні зміни впливають не лише на всі аспекти життя сучасного суспільства, а й на основні права людини, такі як приватність, свобода думки, доступ до інформації, трудові права, право на справедливий суд та правовий захист. Сучасна правова парадигма змінюється, і це може призвести до ризиків відходу від гуманістичних цінностей права.

Регулювання інноваційної діяльності має узгоджуватися із вже існуючими принципами та нормами міжнародного права, зокрема, принципом загальної

поваги і захисту прав людини та міжнародними стандартами прав людини. Пошук балансу інтересів між суспільством, урядами держав, розробниками технологій ШІ та бізнес-спільнотою залишається важливим завданням для міжнародних міжурядових та неурядових організацій й урядів держав на найближчі роки.

Міжнародно-правове регулювання технологій ШІ здійснюється переважно за рахунок норм «м'якого» права», проте комплексного підходу до регулювання відносин щодо створення та використання технологій ШІ поки що немає. Забезпечення балансу етичних ціннісних засад та безпекових інтересів залишається питанням, яке потребує подальших наукових розвідок та системної правотворчої діяльності.

Однак, ефективність глобального міжнародного договору наразі викликає сумніви через низку причин, включаючи відсутність єдиної юридичної термінології та терміносистеми, єдності цілей і завдань регулювання та спільної політики держав в сфері обробки та захисту персональних даних.

Література

1. Etzioni O. No, the Experts Don't Think Superintelligent AI is a Threat to Humanity. *MIT Technology Review*. URL: <https://www.technologyreview.com/2016/09/20/70131/no-the-experts-dont-think-superintelligent-ai-is-a-threat-to-humanity/> (date of access: 31.05.2024).
2. Городиський І. М. Тенденції розвитку правового регулювання штучного інтелекту в Європейському Союзі. *IT-право: проблеми та перспективи розвитку в Україні* : зб. матер. II Міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 17 листоп. 2017 р.). Львів: НУ «Львівська політехніка», 2017. С. 51–57.
3. Asilomar AI Principles – Future of Life Institute. *Future of Life Institute*. URL: <https://futureoflife.org/open-letter/ai-principles/> (date of access: 31.05.2024).
4. European Parliament resolution of 16 February 2017 with recommendations to the Commission on Civil Law Rules on Robotics. URL: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2017-0051_EN.html (date of access: 31.05.2024).
5. Ethics guidelines for trustworthy AI. *Shaping Europe's digital future*. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/ethics-guidelines-trustworthy-ai> (date of access: 31.05.2024).
6. European Commission. Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Artificial Intelligence for Europe. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2018:237:FIN> (date of access: 31.05.2024).
7. The Toronto Declaration. Protecting the right to equality and non-discrimination in machine learning systems. URL: <https://www.torontodeclaration.org/declaration-text/english/> (date of access: 31.05.2024).
8. Montréal Declaration on Responsible AI. Déclaration de Montréal IA responsable. URL: <https://montrealdeclaration-responsibleai.com> (date of access: 31.05.2024).
9. Recommendation of the Council on Artificial Intelligence. *OECD Legal Instruments*. URL: <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0449> (дата звернення: 31.05.2024).
10. UNESDOC. (2020, September 7). Ad Hoc Expert Group (AHEG) for the preparation of a draft text of a recommendation on the ethics of artificial intelligence: First draft of the recommendation on the ethics of artificial intelligence. *Unesdoc Digital Library*. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373434>
11. UNESDOC. (2021, September 14). UNESCO. General Conference, 41st, 2021: Draft Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence. *Unesdoc Digital Library*. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000378931>
12. Prime Minister's Office, 10 Downing Street. The Bletchley Declaration by Countries Attending the AI Safety Summit, 1-2 November 2023. *GOV.UK*. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/ai-safety-summit-2023-the-bletchley-declaration/the-bletchley-declaration-by-countries-attending-the-ai-safety-summit-1-2-november-2023> (date of access: 31.05.2024).
13. UN adopts first global artificial intelligence resolution. *South China Morning Post*. URL: <https://www.scmp.com/news/world/article/3256281/un-adopts-first-global-artificial-intelligence-resolution> (date of access: 31.05.2024).

14. CAHAI, Possible elements of a legal framework on artificial intelligence, based on the Council of Europe's standards on human rights, democracy and the rule of law, 3 December 2021: <https://rm.coe.int/cahai-2021-09rev-elements/1680a6d90d>

15. European Commission for the Efficiency of Justice (2019). European Ethical Charter on the use of AI in the judicial systems and their environment. Adopted at the 31st plenary meeting of the CEPEJ (Strasbourg, 3–4 December 2018). URL: <https://rm.coe.int/ethical-charter-en-for-publication-4-december-2018/16808f699c>

16. Ахтирська, Н. М. (2023). Етична хартія про використання штучного інтелекту в судовій системі: запрошення до дискусії та заклик до впровадження. *Технології добросовісного використання штучного інтелекту у сфері освіти та науки* : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації (Одеса, 31 липня – 10 вересня 2023 року). С. 17–20. URL: https://cuesc.org.ua/images/informlist/Maket_advanced_training_PSAU.pdf

17. Veale, M., & Zuiderveen Borgesius, F. (2021, July 6). Demystifying the Draft EU Artificial Intelligence Act. <https://doi.org/10.9785/cri-2021-220402> (дата звернення: 31.05.2024).

18. Council of Europe. Artificial Intelligence, Human Rights, Democracy and the Rule of Law Framework Convention. URL: <https://www.coe.int/en/web/artificial-intelligence/-/artificial-intelligence-human-rights-democracy-and-the-rule-of-law-framework-convention> (date of access: 31.05.2024).

19. Kaye D. Promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression : note / by the Secretary-General : *General Assembly, 73rd session. A/73/348*. 2018. URL: https://digitallibrary.un.org/record/1643488/files/A_73_348-EN.pdf (date of access: 31.05.2024).

Анотація

Кутовий О. В. Перспективи міжнародно-правового регулювання штучного інтелекту. – Стаття.

Статтю присвячено актуальній проблематиці міжнародно-правового регулювання штучного інтелекту. Штучний інтелект стрімко розвивається та знаходить застосування у різних сферах життя, таких як освіта, медицина, промисловість, правосуддя тощо. Проблематика полягає в необхідності адаптації наявних правових норм до нових технологічних реалій та створення ефективних моделей регулювання штучного інтелекту, які б враховували етичні цінності та безпекові інтереси.

Метою статті є оцінка сучасного стану та визначення перспектив міжнародно-правового регулювання штучного інтелекту на універсальному та регіональному рівнях.

Здійснено аналіз нормативно-правової бази на універсальному (ООН, ОЕСР, ВОІВ та ін.) та регіональному рівнях (Рада Європи, Європейська патентна організація).

Автором наголошено на необхідності комплексного підходу до регулювання штучного інтелекту, що включає етичні аспекти, правосуб'єктність та відповідальність за шкоду, заподіяну цими технологіями. У статті аналізуються зусилля міжнародних організацій, таких як ООН, ОЕСР, ВОІВ та РС, спрямовані на розробку нормативних актів і рекомендацій у цій сфері. Особлива увага приділяється документам, які мають вплив на правове регулювання штучного інтелекту, зокрема Азіломарським принципам, Декларації Блетчлі, та рекомендаціям ОЕСР.

Визначено, що існує значна кількість концептуальних документів та програм, що спрямовані на правове регулювання штучного інтелекту, однак відсутній єдиний підхід до визначення термінології та встановлення загальних стандартів.

Обґрунтовано необхідність здійснення системного наукового дослідження та правотворчої діяльності для забезпечення балансу між етичними та безпековими аспектами використання штучного інтелекту. Особлива увага приділяється питанням уніфікації юридичної термінології та розробці глобального міжнародного договору у сфері штучного інтелекту, що наразі викликає сумніви через різницю в цілях, завданнях та політиках окремих держав.

Ключові слова: штучний інтелект, робототехніка, міжнародне право, міжнародні договори, правове регулювання, права людини, етичні аспекти, безпекові аспекти, уніфікація термінології.

Summary

Kutovyi O. V. Perspectives on international legal regulation of Artificial Intelligence. – Article.

The article is dedicated to the pressing issue of international legal regulation of artificial intelligence (AI). AI is rapidly developing and finding applications in various fields of life, such as education, medicine, industry, justice, and more. The main challenge lies in the need to adapt existing legal norms to new technological realities and to create effective models of AI regulation that take into account ethical values and security interests.

The purpose of the article is to assess the current state and identify the prospects for international legal regulation of AI at both the universal and regional levels.

An analysis of the regulatory framework at the universal level (UN, OECD, WIPO, etc.) and regional levels (Council of Europe, European Patent Organization) has been conducted.

The author emphasizes the necessity of a comprehensive approach to AI regulation, including ethical aspects, legal personality, and liability for damages caused by these technologies. The article analyzes the efforts of international organizations such as the UN, OECD, WIPO, and the Council of Europe aimed at developing regulatory acts and recommendations in this field. Special attention is paid to documents influencing AI legal regulation, including the Asilomar Principles, the Bletchley Declaration, and OECD recommendations.

It has been determined that there are numerous conceptual documents and programs aimed at the legal regulation of AI, but there is no unified approach to defining terminology and establishing common standards.

The necessity of conducting systematic scientific research and legislative activities to ensure a balance between ethical and security aspects of AI use is substantiated. Special attention is given to the issues of unifying legal terminology and developing a global international treaty on AI, which currently raises doubts due to differences in the goals, tasks, and policies of individual states.

Key words: artificial intelligence, robotics, international law, international treaties, legal regulation, human rights, ethical aspects, security aspects, terminology unification.